

Козловець Ігор,
*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Харківський національний університет внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах функціонування Національної поліції України проблема психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби набуває особливої наукової та практичної значущості. Зростання інтенсивності професійних навантажень, підвищення рівня службового ризику, необхідність оперативного прийняття рішень в умовах невизначеності, дефіциту часу, високої відповідальності та кризово-воєнного навантаження зумовлюють потребу в поглибленому осмисленні психологічної готовності не лише як окремої професійно важливої якості, а як інтегративного ресурсу ефективної правоохоронної діяльності.

У сучасному психологічному дискурсі готовність до дії в екстремальних умовах дедалі частіше розглядається як динамічна система адаптаційних ресурсів, що формується на перетині індивідуально-психологічних, соціально-психологічних і професійно-організаційних чинників. У цьому контексті концепція багаторівневої резильєнтності Д. Чікетті дає підстави трактувати психологічну готовність не як статичну рису, а як складне утворення, що забезпечує збереження функціональної ефективності особистості в умовах надмірного стресу [4]. Для працівників поліції це означає, що готовність до екстремальних умов служби має аналізуватися не лише через показники стресостійкості, а через здатність підтримувати професійно доцільну, нормативно виважену та психологічно регульовану поведінку в умовах ризику та загрози.

Теоретичне узагальнення сучасних досліджень дозволяє розглядати психологічну готовність працівників поліції до екстремальних умов служби як інтегративне динамічне утворення, що формується під впливом екстремальних професійних чинників та реалізується через взаємодію кількох взаємопов'язаних компонентів. З огляду на сучасні українські напрацювання, присвячені готовності поліцейських до дій у кризових та воєнних ситуаціях, доцільно підкреслити, що психологічна готовність є результатом поєднання мотиваційних, емоційно-вольових, когнітивно-регулятивних та соціально-психологічних ресурсів [2]. Таким чином, її доцільно осмислювати не як лінійний показник «високої» чи «низької» готовності, а як цілісну багатокomпонентну систему, в межах якої окремі ресурси можуть компенсувати або, навпаки, послаблювати один одного.

На цій підставі пропонується теоретична модель психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби, яка включає три базові компоненти: мотиваційно-ціннісний, професійно-операційний та вольово-регулятивний. Мотиваційно-ціннісний компонент охоплює мотивацію обов'язку, професійну ідентифікацію, прийняття професійної ролі, смисл служби, нормативну відповідальність і довіру в професійній взаємодії. Саме він визначає внутрішню готовність працівника поліції приймати складність і ризик

як нормативну складову професійної діяльності. Професійно-операційний компонент включає професійну компетентність, професійну витривалість, функціональну стійкість, здатність до оперативного прийняття рішень і збереження результативності під навантаженням. Вольово-регулятивний компонент відображає вольове зусилля, самоконтроль, психічну саморегуляцію, контроль афекту та здатність утримувати ефективність у ситуації загрози. Такий підхід узгоджується з висновками щодо мотиваційно-вольових детермінант психологічної готовності поліцейських до екстремальної діяльності, де саме мотиваційна спрямованість і вольова мобілізація визначають перехід від потенційної готовності до реальної професійної дії [3].

Важливою перевагою запропонованого підходу є його прогностичний потенціал у системі психологічного забезпечення поліцейської діяльності. Розгляд психологічної готовності як багатокомпонентної системи дає змогу не лише фіксувати актуальний стан професійної спроможності працівника поліції, а й прогнозувати ймовірні зони вразливості в ситуаціях підвищеного ризику. Це особливо важливо в умовах сучасної правоохоронної практики, де недостатня сформованість мотиваційних, операційних або вольово-регулятивних ресурсів може виявлятися не відразу, а саме в критичний момент виконання службових завдань. У зв'язку з цим запропонована теоретична модель може бути використана як основа для раннього виявлення дефіцитів готовності, профілактики дезадаптивних реакцій та підвищення адресності програм професійно-психологічної підготовки.

Запропонований підхід дозволяє не лише систематизувати чинники готовності, а й пояснити можливі ризики її недостатньої сформованості. За умов дефіциту окремих компонентів зростає ймовірність дезорганізації поведінки в кризовій ситуації, емоційного виснаження, імпульсивних або надмірно ризикованих рішень, а також зниження професійної ефективності. У цьому сенсі психологічна готовність повинна розглядатися як предмет не лише психодіагностики, а й цілеспрямованого психологічного супроводу. Як слушно зазначається в сучасних вітчизняних роботах, присвячених готовності працівників поліції до дій в умовах ризику та екстремальної професійної діяльності, ключового значення набуває інтеграція психодіагностичних, профілактичних і розвивальних підходів [1].

Перспективним у теоретичному та прикладному вимірі є профільний підхід до оцінювання психологічної готовності працівників поліції до дій в екстремальних умовах служби. На відміну від спрощеного поділу на «високий», «середній» або «низький» рівень готовності, такий підхід дозволяє розглядати її як специфічну конфігурацію психологічних ресурсів, у межах якої можуть по-різному поєднуватися мотиваційна включеність, професійна спроможність та вольова мобілізація. Це створює підґрунтя для більш точної психодіагностики, виявлення груп ризику недостатньої готовності та розроблення диференційованих програм професійно-психологічної підготовки й супроводу залежно від індивідуального профілю працівника поліції.

Отже, психологічна готовність працівників поліції до екстремальних умов служби доцільно розглядати як багатокомпонентну систему ресурсів, що

забезпечує функціонально ефективну, психологічно регульовану та нормативно виважену професійну діяльність в умовах ризику та загрози. Практичне значення запропонованої теоретичної моделі полягає в можливості її використання як концептуальної основи для профільно-орієнтованої психодіагностики, вдосконалення професійно-психологічної підготовки та розроблення програм психологічного супроводу працівників поліції в сучасних екстремальних умовах служби.

Список використаних джерел:

1. Алексеєнко Н. В. Взаємозв'язки психологічної готовності до інноваційної діяльності з факторами прийняття рішень поліцейськими: гендерний аспект дослідження. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Психологія. 2021. Т. 32(71). № 2. С. 183–187. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.2/32>
2. Пономаренко Я. С. Професійне самоздійснення поліцейських в контексті їх готовності до інноваційної діяльності та толерантності до невизначеності. *Вісник Львівського університету*. Серія психологічні науки. 2022. № 13. С. 123–129. <https://doi.org/10.30970/PS.2022.13.15>
3. Сокурєнко В., Швець Д., Уваров В. Прогностична компетентність правоохоронців у контексті їхньої готовності до інноваційної діяльності. *Наука і освіта*. 2018. № 3. С. 85–91. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2018-3-11>
4. Yevdokimova O. O., Boichuk S. S., Ponomarenko Y. S., Shylyna A. A., Pavlovskaya-Kravchuk V. A., Mokhorieva O. M., Okhrimenko I. M. Resilience as a factor of psychological stability of modern police officers in crisis situations of their professional activities. *Polski Merkuriusz Lekarski*. 2026. № 54(2). P. 205–212. <https://doi.org/10.36740/Merkur202602116>